

Number Theory, Lecture 2

Linear Diophantine equations, congruences

Jan Snellman¹

¹Matematiska Institutionen
Linköpings Universitet

Föreläsningsanteckningar på kurshemsidan <http://courses.mai.liu.se/GU/TATA54/>

Linjära
Diofantiska
ekvationer

Kongruenser

Kinesiska
restsatsen

① Linjära Diofantiska ekvationer

En ekvation, två obekanta

En ekvation, många obekanta

② Kongruenser

Definition

Examples

Equivalensrelation

$\mathbb{Z}_n$

Linjära ekvationer i $\mathbb{Z}_n$

③ Kinesiska restsatsen

Bevis

Exempel

Linjära
Diofantiska
ekvationer

Kongruenser

Kinesiska
restsatsen

① Linjära Diofantiska ekvationer

En ekvation, två obekanta

En ekvation, många obekanta

② Kongruenser

Definition

Examples

Equivalensrelation

$\mathbb{Z}_n$

Linjära ekvationer i $\mathbb{Z}_n$

③ Kinesiska restsatsen

Bevis

Exempel

Linjära
Diofantiska
ekvationer

Kongruenser

Kinesiska
restsatsen

① Linjära Diofantiska ekvationer

En ekvation, två obekanta

En ekvation, många obekanta

② Kongruenser

Definition

Examples

Equivalensrelation

$\mathbb{Z}_n$

Linjära ekvationer i $\mathbb{Z}_n$

③ Kinesiska restsatsen

Bevis

Exempel

Teorem

Låt $a, b, c \in \mathbb{Z}$. Sätt $d = \text{sgd}(a, b)$. Den Diofantiska ekvationen

$$ax + by = c, \quad x, y \in \mathbb{Z} \quad (\text{DE})$$

är lösbar om och endast om $d|c$.

Bevis.

Nödvändigt: om lösning x, y finns, så $d|LHS$, så $d|c$.

Tillräckligt: om $d|c$, så (DE) ekvivalent med

$$\frac{a}{d}x + \frac{b}{d}x = \frac{c}{d} \quad (\text{DE}')$$

med $\text{sgd}(\frac{a}{d}, \frac{b}{d}) = 1$. Kan alltså anta $d = 1$. □

Fallet $d = 1$ på nästa sida

Linjära
Diofantiska
ekvationer

En ekvation, två
obekanta

En ekvation,
många obekanta

Kongruenser

Kinesiska
restsatsen

Teorem

Låt $a, b, c \in \mathbb{Z}$, med $\text{sgd}(a, b) = 1$. Den Diofantiska ekvationen

$$ax + by = c, \quad x, y \in \mathbb{Z} \quad (\text{DE1})$$

är lösbar.

Bevis.

Bezout: $1 = ax' + by'$, så $c = ax'c + by'c$. Sätt $x = x_p = x'c$,
 $y = y_p = y'c$. □

Linjära
Diofantiska
ekvationerEn ekvation, två
obekantaEn ekvation,
många obekanta

Kongruenser

Kinesiska
restsatsen

- Om (x_1, y_1) och (x_2, y_2) båda lösningar till (DE1) så $(x_1 - x_2, y_1 - y_2)$ lösning till

$$ax + by = 0 \quad (\text{DEH})$$

- $(x, y) = (bn, -an)$, $n \in \mathbb{Z}$, lösningar till (DEH)
- I själva verket ges alla lösningar av $ax = -by$ så $b|x$, alltså $x = bn$. Därför $abn = -by$, så $-an = y$.
- $(x, y) = (bn, -an)$, $n \in \mathbb{Z}$ är *alla* lösningar till (DEH)
- Så alla lösningar till (DE1) ges av

$$(x, y) = (x_p, y_p) + (x_h, y_h) = (x_p, y_p) + n(b, -a)$$

Linjära
Diofantiska
ekvationer

En ekvation, två
obekanta

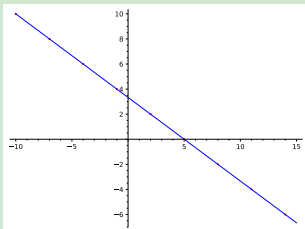
En ekvation,
många obekanta

Kongruenser

Kinesiska
restsatsen

Exempel

- $4x + 6y = 20$
- $\text{sgd}(4, 6) = 2$
- $2x + 3y = 10$
- $\text{sgd}(2, 3) = 1 = 2 * (-1) + 3 * 1$
- $2 * (-10) + 3 * 10 = 10$
- $(x_p, y_p) = (-10, 10)$
partikulärlösning

- **Alla** lösningar till $2x + 3y = 0$
ges av $(x_h, y_h) = n(3, -2)$, $n \in \mathbb{Z}$
- **Alla** lösningar till ursprungliga
Diofantiska ekv. ges av
 $(x, y) = (x_h, y_h) + (x_p, y_p) =$
 $(-10 + 3n, 10 - 2n)$

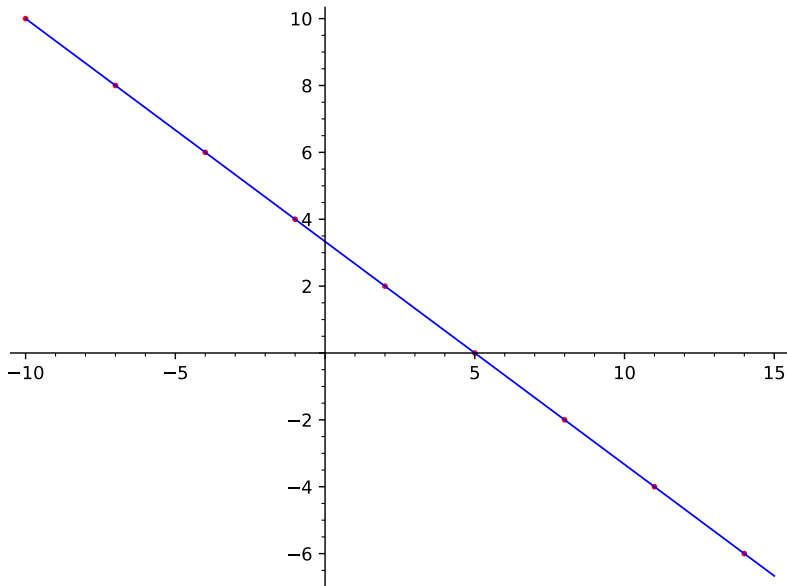
Linjära Diofantiska ekvationer

En ekvation, två
obekanta

En ekvation,
många obekanta

Kongruenser

Kinesiska
restsatsen

Linjära
Diofantiska
ekvationer

En ekvation, två
obekanta

En ekvation,
många obekanta

Kongruenser

Kinesiska
restsatsen

Teorem

Den linjära Diofantiska ekvationen

$$a_1x_1 + a_2x_2 + \cdots + a_nx_n = c$$

är lösbar när $\text{sgd}(a_i, a_j) = 1$ för $i \neq j$.

(Lite svagare villkor räcker)

Bevis.

Nödvändighet: uppenbar.

Tillräcklighet: studera

$$a_1x + 1 * y = c, \quad \text{sgd}(a_1, y) = 1$$

Lösbar med x, y heltal. Betrakta nu

$$a_2x_2 + \cdots + a_nx_n = y,$$

lösbar per induktion.

Linjära
Diofantiska
ekvationer

En ekvation, två
obekanta

En ekvation,
många obekanta

Kongruenser

Kinesiska
restsatsen

Exempel

$$2x + 3y + 5z = 1$$

- Lös $2x + 1u = 1$
- $(x, u) = (0, 1) + n(1, -2)$.
- Lös $3y + 5z = u = 1 - 2n$.
- $(y, z) = (1 - 2n)(2, -1) + m(5, -3)$.
- Kombinera:

$$(x, y, z) = (0, 2, -1) + n(1, 4, -2) + m(0, 5, -3)$$

Linjära
Diofantiska
ekvationer

Kongruenser

Definition

Examples

Equivalensrelation

$\mathbb{Z}_n$

Linjära ekvationer i

$\mathbb{Z}_n$

Kinesiska
restsatsen

$n \in \mathbb{Z}, n > 1.$

Definition

För $a, b \in \mathbb{Z}$ säger vi att a är kongruent med b modulo n ,

$$a \equiv b \pmod{n}$$

om $n \mid (a - b).$

Lemma

- $a \equiv a \pmod{n},$
- $a \equiv b \pmod{n} \iff b \equiv a \pmod{n},$
- $a \equiv b \pmod{n} \wedge b \equiv c \pmod{n} \implies a \equiv c \pmod{n}.$

Linjära
Diofantiska
ekvationer

Kongruenser

Definition

Examples

Equivalensrelation

$\mathbb{Z}_n$

Linjära ekvationer i

$\mathbb{Z}_n$

Kinesiska
restsatsen

Exempel

- Udda tal är kongruenta med varandra modulo 2
- $134632 \equiv 5645234532 \pmod{100}$
- $4 \equiv -1 \pmod{5}$,
- $4 \not\equiv 1 \pmod{5}$.

Definition

En relation $\sim$ på X är en ekvivalensrelation om för alla $x, y, z \in X$ gäller att

- $x \sim x$, (relationen är reflexiv)
- $x \sim y \iff y \sim x$, (symmetrisk)
- $x \sim y \wedge y \sim z \implies x \sim z$ (transitiv).

- För $x \in X$, $[x] = [x]_{\sim} = \{y \in X \mid x \sim y\}$ är ekvivalensklassen innehållande x , och x är en representant för klassen
- Klasserna partitionerar X :

$$X = \bigcup_{x \in X} [x], \quad \text{union disjoint}$$

Med andra ord så tillhör varje element precis en ekvivalensklass.

- $x \sim y \iff x \in [y] \iff [x] = [y]$

- Vi samlar ihop ekvivalensklasserna i en påse:

$$X / \sim = \{ [x] \mid x \in X \}$$

- Bild kommer!
- Kanonisk surjektion:

$$\pi : X \rightarrow X / \sim$$

$$\pi(y) = [y]$$

- Sektion:

$$s : X / \sim \rightarrow X$$

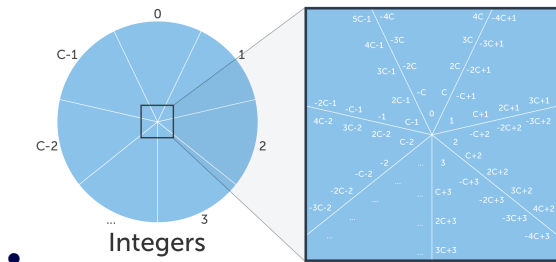
så att $\pi(s(A)) = A$.

- Transversal T : val av precis en representant från varje klass
- Normalform: $w = s \circ \pi$ uppfyller $n(y) \sim y$, $n(n(y)) = n(y)$
- Dessa begrepp är intimt sammanflätade. Bild!

- Fixera positivt heltal $n > 1$, och låt $\sim$ vara ekvivalensrelationen

$$x \sim y \iff x \equiv y \pmod{n}$$

- Då är $X = \mathbb{Z}$
- X partitioneras in n klasser, eller hur?

- Om

$$\begin{aligned}x &= kn + r, & 0 \leq r < n \\x' &= k'n + r', & 0 \leq r' < n\end{aligned}$$

så $x \equiv x' \pmod{n}$ om och endast om $r = r'$.

- Så $T = \{0, 1, 2, \dots, n-1\}$ är en transversal
- $\mathbb{Z} = [0] \cup [1] \cup \dots \cup [n-1]$,
- $[a] = n\mathbb{Z} + a$,
- Sektion: $s([a]) = b$ med $b \equiv a \pmod{n}$ och $0 \leq b < n$, i.e., $b \in T$.
- Normal form: $kn + r \mapsto r$
- $\mathbb{Z}_n = \mathbb{Z}/(n\mathbb{Z}) = \{[0]_n, [1]_n, \dots, [n-1]_n\}$
- Kan addera och multiplicera kongruensklasser genom att addera och multiplicera representater!

Lemma

Antag att

$$a_1 \equiv a_2 \pmod{n}$$

$$b_1 \equiv b_2 \pmod{n}$$

Då gäller att

$$a_1 + b_1 \equiv a_2 + b_2 \pmod{n}$$

$$a_1 b_1 \equiv a_2 b_2 \pmod{n}$$

Bevis.

$n \mid (a_1 - a_2)$, $n \mid (b_1 - b_2)$. Eftersom $(a_1 - a_2) + (b_1 - b_2) = (a_1 + b_1) - (a_2 + b_2)$,
 $n \mid ((a_1 + b_1) - (a_2 + b_2))$.

Vidare,

$$\begin{aligned} a_1 b_1 - a_2 b_2 &= a_1 b_1 + a_2 b_1 - a_2 b_1 - a_2 b_2 \\ &= (a_1 - a_2) b_1 - a_2 (b_1 - b_2) \end{aligned}$$

Definition

Vi adderar och multiplicerar kongruensklasser i $\mathbb{Z}_n$ genom

$$[a]_n + [b]_n = [a + b]_n$$

$$[a]_n [b]_n = [ab]_n$$

Teorem

$$[a] + [0] = [a]$$

$$[a] + [-a] = [0]$$

$$[a] + [b] = [b + a]$$

$$([a] + [b]) + [c] = [a] + ([b] + [c])$$

$$[a] * [1] = [a]$$

$$[a] * [b] = [b] * [a]$$

$$([a] * [b]) * [c] = [a] * ([b] * [c])$$

$$[a] * ([b] + [c]) = ([a] * [b]) + ([a] * [c])$$

Linjära
Diofantiska
ekvationer

Kongruenser

Definition

Examples

Equivalensrelation

$\mathbb{Z}_n$

Linjära ekvationer i

$\mathbb{Z}_n$

Kinesiska
restsatsen

Exempel

Addition och multiplikation modulo 4:

+	0	1	2	3
0	0	1	2	3
1	1	2	3	0
2	2	3	0	1
3	3	0	1	2

*	0	1	2	3
0	0	0	0	0
1	0	1	2	3
2	0	2	0	2
3	0	3	2	1

Addition and multiplikation modulo 5:

+	0	1	2	3	4
0	0	1	2	3	4
1	1	2	3	4	0
2	2	3	4	0	1
3	3	4	0	1	2
4	4	0	1	2	3

*	0	1	2	3	4
0	0	0	0	0	0
1	0	1	2	3	4
2	0	2	4	1	3
3	0	3	1	4	2
4	0	4	3	2	1

Lemma

Om $ac \equiv bc \pmod{n}$ och $\text{sgd}(c, n) = 1$, så $a \equiv b \pmod{n}$.

Bevis.

$n \mid (ac - bc)$, så $n \mid c(a - b)$, så $n \mid (a - b)$ (föregående lemma). $\square$

Exempel

$$0 * 2 \equiv 2 * 2 \pmod{4},$$

men

$$0 \not\equiv 2 \pmod{4}$$

Linjära
Diofantiska
ekvationer

Kongruenser

Definition

Examples

Equivalensrelation

$\mathbb{Z}_n$

Linjära ekvationer i

$\mathbb{Z}_n$

Kinesiska
restsatsen

Lemma

Om $T = \{t_1, \dots, t_n\}$ transversal (mod n) och $\text{sgd}(a, n) = 1$, så
 $aT = \{at_1, \dots, at_n\}$ också transversal.

Bevis.

Behöver bara visa att $at_i \equiv at_j \pmod{n}$ medför $i = j$. Men $n \mid (at_i - at_j)$ ger
 $n \mid (t_i - t_j)$, som ger $i = j$, ty T transversal. □

Teorem

Om $\text{sgd}(a, n) = 1$ så är

$$ax \equiv b \pmod{n}$$

lösbar, och lösningen är unik modulo n .

Bevis.

Unikhet: om $ax \equiv ax' \equiv b \pmod{n}$ så $ax - ax' \equiv 0 \pmod{n}$, varför $x \equiv x' \pmod{n}$.

Existens: $T = \{t_1, \dots, t_n\}$ transversal. $aT = \{at_1, \dots, at_n\}$ också transversal, så någon $at_j \equiv 1 \pmod{n}$. □

Exempel

Lös $3x \equiv 2 \pmod{5}$. $T = \{0, 1, 2, 3, 4\}$, $3T = \{0, 3, 6, 9, 12\} \equiv \{0, 3, 1, 4, 2\} \pmod{5}$. So $3 * 4 \equiv 2 \pmod{5}$.

Teorem

Låt $d = \text{sgd}(a, n)$. Ekvationen

$$ax \equiv b \pmod{n}$$

är lösbar om och endast om $d|b$; lösningen då unik modulo n/d .

Bevis.

Eftersom $d = \text{sgd}(a, n)$ så $d|n$ och $d|a$.

Nödvändigt: om lösning finns så $n|(ax - b)$, alltså $d|b$.

Tillräckligt: antag $d|b$.

$$n|(ax - b) \iff \frac{n}{d} \mid \left(\frac{a}{d}x - \frac{b}{d}\right) \iff \frac{a}{d}x \equiv \frac{b}{d} \pmod{\frac{n}{d}}$$

Eftersom $\text{sgd}(\frac{a}{d}, \frac{n}{d}) = 1$ kan vi tillämpa tidigare lemmat: lösning finns, unik modulo $\frac{n}{d}$. □

Linjära
Diofantiska
ekvationer

Kongruenser

Definition

Examples

Equivalensrelation

$\mathbb{Z}_n$

Linjära ekvationer i

$\mathbb{Z}_n$

Kinesiska
restsatsen

Exempel

$$4x \equiv 2 \pmod{6}$$

$$2x \equiv 1 \pmod{3}$$

$$2x - 1 \equiv 0 \pmod{3}$$

- Diofantisk ekvation $2x - 1 = 3y$
- En lösning är $x = -1, y = -1$
- Så $x \equiv -1 \equiv 2 \pmod{3}$ unik lösning mod 3

Teorem (Kinesiska restsatsen)

Om $\text{sgd}(m, n) = 1$ så har ekvationssystemet

$$x \equiv a \pmod{m}$$

$$x \equiv b \pmod{n}$$

(CRT)

en lösning, som är unik modulo mn .

Bevis

Unikhet: om

$$x \equiv x' \equiv a \pmod{m}$$

$$x \equiv x' \equiv b \pmod{n}$$

så

$$x - x' \equiv 0 \pmod{m}$$

$$x - x' \equiv 0 \pmod{n}$$

Alltså $m|(x - x')$, $n|(x - x')$, så eftersom $\text{sgd}(m, n) = 1$ får vi att $mn|(x - x')$.

Bevis.

Existens: vi har att $x \equiv a \pmod{m}$, så $x = a + rm$, $r \in \mathbb{Z}$. Alltså

$$x \equiv b \pmod{n}$$

$$a + rm \equiv b \pmod{n}$$

$$a + rm = b + sn$$

$$rm - sn = b - a$$

Detta är en linjär Diofantisk ekv, lösbar ty $\text{sgd}(m, n) = 1$.

Alternativt, $rm \equiv b - a \pmod{n}$ lösbar (för r) eftersom $\text{sgd}(m, n) = 1$. □

Exempel

$$x \equiv 1 \pmod{2}$$

$$x \equiv 3 \pmod{5}$$

$$x \equiv 5 \pmod{7}$$

Lös två första ekv:

$$x = 1 + 2r \equiv 3 \pmod{2}$$

$$2r \equiv 2 \pmod{5}$$

$$r \equiv 1 \pmod{5}$$

$$r = 1 + 5s$$

$$x = 1 + 2(1 + 5s) = 3 + 10s$$

$$x \equiv 3 \pmod{10}$$

Exempel

Sen löser vi

$$x \equiv 3 \pmod{10}$$

$$x \equiv 5 \pmod{7}$$

Som tidigare:

$$x = 3 + 10s \equiv 5 \pmod{7}$$

$$10s \equiv 2 \pmod{7}$$

$$5s \equiv 1 \pmod{7}$$

Hitta mult invers av 5 modulo 7:

$$s \equiv 3 \pmod{7}$$

$$s = 3 + 7t$$

$$x = 3 + 10s = 3 + 10(3 + 7t)$$

$$= 33 + 70t$$

$$x \equiv 33 \pmod{70}$$

Exempel

Sen löser vi

$$x \equiv 3 \pmod{10}$$

$$x \equiv 5 \pmod{7}$$

Som tidigare:

$$x = 3 + 10s \equiv 5 \pmod{7}$$

$$10s \equiv 2 \pmod{7}$$

$$5s \equiv 1 \pmod{7}$$

Hitta mult invers av 5 modulo 7:

$$s \equiv 3 \pmod{7}$$

$$s = 3 + 7t$$

$$x = 3 + 10s = 3 + 10(3 + 7t)$$

$$= 33 + 70t$$

$$x \equiv 33 \pmod{70}$$

Exempel

Sen löser vi

$$x \equiv 3 \pmod{10}$$

$$x \equiv 5 \pmod{7}$$

Som tidigare:

$$x = 3 + 10s \equiv 5 \pmod{7}$$

$$10s \equiv 2 \pmod{7}$$

$$5s \equiv 1 \pmod{7}$$

Hitta mult invers av 5 modulo 7:

$$s \equiv 3 \pmod{7}$$

$$s = 3 + 7t$$

$$x = 3 + 10s = 3 + 10(3 + 7t)$$

$$= 33 + 70t$$

$$x \equiv 33 \pmod{70}$$